Број 103 У Новом Саду, у суботу 10. маја 1908. Година XLIII.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом свецом и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте ових ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул, бр. 28

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Манастирски настојатељи — пребацили су се.

Кад је манастирска уредба потврђена, онда је патронат манастирског семеништа, да не би морао предати манастирску штампарију Саборском Одбору, покушао да манастирску штампарију препаше на другу правну особу. Отприлике као кад је неко дужан, па да не би морао платити, он преписује своју кућу — на жену. Овај незаконити покушај наших манастирских настојатеља спречио је фискал народно-црквених фондова др. Ђорђе Красојевић.

Кад није ишло тако, онда су манастирски настојатељи уложили уток на министра-председника. Тим су хтели бар да одуговлаче ствар. Јер је још од старијих година остао обичај, да се не извршава налог Саборског Одбора, кад се уложи уток на министра-председника.

Дакле да се одуговлаче! Јер може ли министар-председник казати, да се манастирска штампарија не изда управи Саборског Одбора, кад то изрично стоји у манастарској уредби, коју је још тако рећи јуче потписао краљ и премапотписао министар-председник? Али манастирски настојатељи хоће да одуговлаче! И ово је почетак. А њихова је намера да сузаку ствар, па и најмању ситницу, коју наради Саборски Одбор не изврше, већ апелирају на министар-председника, па да тако отештају и омету извршавање манастирске уредбе што би било од штете по народно-црквене фондове.

Манастирски настојатељи не воде бригу о томе, да је заступник народа српског, наш народно-црквени сабор донео манастирску уредбу. Они на народ не рачунају, али ће народ рачунати и нека не заборави, да су сувише слаби да се хвастају са народом у кошгац. — Нека се манастирски настојатељи не тешe тим, да самостални и либерални и различаја нису били у сабору кад је донета манастирска уредба. Они истичу, да су самостали, либерали и сви други изашли управо зато из сабора, да не морају доносити манастирску уредбу. То може бити истина. Али ти посланици који су тако радили, бојали су се, да јавно на сабору кажу: Противни смо тој уредби! Бојали су се својих бирача. Јер се бирачи њихови не би с тим сложили. Зато су преварили бираче. Но из тог излази, да је народ српски са врло малим изузетком сложан у питању, да се не дозволи по нашим манастирима оно, што је до сад било. И тај ће народ то несигурно и извршити.

Варају се манастирски настојатељи, ако мисле да ће то њихово одуговлачење бити од успеха. Они су сами показали и могућност тога успеха. Показали су га тиме, што су апелирали чак и против тога закључка Саборског Одбора, да имају предати манастирску штампарију.

До сад су могли извијати, како манастирска штампарија није споменута у нашим уредбама. Ствар је била и донде јасна, али се могла извијати, ако је неко хтео да се направи луд. Али сад и кад се неко направи луд, не може ту ништа извијати.

Манастирска уредба §§. 2. 4 и. 13. кажу јасно да у манастирска добра спада и манастирска штампарија и да и њом рукује и управља Саборски Одбор. И одређује (§. 13.) да Саборски Одбор издаје чак упутства управнику манастирске штампарије о томе како ће да се ради.

„И кад и поред свег тог манастирски настојатељи апелирају и против тога, да признаду надзор и управу над манастарском штампаријом Саборском Одбору, онда они показују, да им је стало доината и да желе да изигравају закон. Хвала им што су то учинили. Разголитили су се. Показали су јасно и несумњиво намеру своју.

И према томе ће се моћи ценити и друге њихове апелате, којима ће нападати све одлуке саборског одбора. Видеће се, да њима није стало до ствари, него до тога, да стално изиграју једну уредбу. И кад су то манастирски настојатељи доказали на првом кораку, наћи ће се томе лека. Хвала им и по други пут. Сад ће се лакше решити и питање утецања на владу. Није то тражено да их влада брани од неправде и незаконитости, него зато, да се онемогући правда и законитост.

Оцу Анатолију као вођи оног настојатељског покрета, искрено желимо десет пољубаца десет од особа које су му најмилије, што је озако „фино“ „срочио“ ту ствар. Све ће то припомоћи да се питање расчисти како треба.

Како Хрвати замишљају слогу са Србима.

Сви хрватски листови доносе вест о недавно одржаној скупштини хрватске странке права у Далмацији. Веле, како је била општа бојазан, да ће се на тој скупштини раздор у странци још већма распирити но до сада. И истичу своју радост, како је цела Далмација на тој скупштини заступљена била и како је створена потуно јединствена странка права у Далмацији. Истичу, како су на тој скупштини једногласно усвојена сва начела странке. И доносе та начела. Да изнесемо само некоја: I. хрватски народ има да живи на својој земљи својим животом. За то на темељу природнога и државнога хрватскога права, праваши у Далмацији радити ће у смислу програма Анте Старчевића, да се оживотвори јединство, независност и слобода Хрватске.

1. Сједињењем хрватских земаља у једно државно тело, Хрватске, Славоније, Далмације, Босне и Херцеговине, Истре Међумурја и Ријеке.

2. Успоставом хрватске државне самосвојности. За тим остварење јединства Хрватске. Јачање свести снаге народне за јединство. Господство хрватског живља на хрватској земљи у свим јавним установама и искључива упораба хрватског језика у свим гранама јавнога живота. Да се сложе сви дијелови хрватскога народа без разлике сталежа и вероисповести у једну војску и т. д..

Та начела ето радосно пропраћају сви хрватски листови, па наравно и они из хрватско српске коалиције. Не само да траже Велику Хрватску у којој су и Босна и Херцеговина, Славонија, Далмација, Истра и Међумурје. И не само да успостављају хрватску државну самосвојност, јединство њено, већ и господство хрватско у свима јавним установама и искључиву упорабу хрватског језика у свима гранама јавнога живота. Осим тога и слогу свих дијелова хрватскога народа без разлике сталежа и вероисповести. Тиме је ето отворено топло хрватско окриље и муслиманима и православним Србима свима, али наравно као Хрватима.

То је ето начело, под којим треба да се оствари слога Срба и Хрвата и за то наравно о Србима и српским захтевима не може бити никако говора.

„Србобран“ наравно не спомиње о овој скупштини хрватске странке права у Далмацији ништа, а још мање о једногласно доносеним начелима на њој. Та за то има времена, кад буде масу народа српскога толико просветио, да усвоји проповед самосталских челенака, да су Срби православни Хрвати. Тада неће имати од чега да завиде, јер тада и све, па и шугава автономија српска, неће бити од важности А дотле треба заваравати траг, да непросвећени српски народ не удари како по брњици те самосталске апостоле православног Хрватства. А да би му се скренула пажња са политике самосталске, треба ударати клеветама по радикалној странци, да она хоће Србе да помађари. Шат народ српски не рекне, па боље и Хрват но Мађар.

Само је једино срећа, што је у Срба свест народна здрава и јака, и што се о њу разбијају све ујдурме и лажни апостоли, која Христу иду о главу у корист православног Хрватства. Сви православни Хрвати уверићe се брзо о томе.

Оружје за Босну.

Читамо у београдским листовима, како су се пре кратког времена појавили неки сумњиви људи у Крагујевцу, у Србији и покушали кришом да купе извесну количину пушака. Потајно и под изликом најмањег поверења изнели су како долазе као изасланци босанских Срба да купују за буну у Босни. Обећавали су чак 1000 круна за једну српску војничку брзометну пушку, нарочито ако је са грбом Србије. Но брзо су очистили маглу кад су видели да се у њих сумња.

Ова вест заиста говори врло много. Док се по Босни апсе српски уредници и плеше српски листови, док се свом снагом вештачки раструбљује о некој великој срп. пропаганди док освањују у појединим местима велике објаве на кућама, где се позива српски народ на буну, а кад то не иде, онда освањују опет објаве, да се српски народ чува буне и да живи краљ Петар. Сад чак сумњиве личности иду у унутрашњост Србије да купују српско војничко оружје, за буну у Босни. А кад им се улази у траг ненадно нестају. И нехотице све се ово силом само од себе гура у једну целину и пружа уверење, да је неком доиста стало до тога, да у Босни изазове какови метеж. Но српски народ Босне и Херцеговине неће наћи на тај лепак. И по садашњем свом држању доказао је своју зрелост и трезвеност.

Дунавско-јадранска пруга.

Све новије вести сведоче, да су и Русија, Енглеска и Француска озбиљне кораке предузеле код Порте, да одобри Србији да гради дунавско јадранску пругу, и да ће Турска ову дозволу морати ускоро дати. Тако из Цариграда јављају, да је тамошњи француски посланик Констан сам изјавио једном представнику руске телеграфске агенције, да је у име Француске одлучно посредовао код Порте, да српској влади дозволи градњу дунавско-јадранске пруге. Уједно је изјавио, да чим изађе ирада султанова за ту пругу, да ће бити Србији на услузи, да јој француске банке даду новаца за градњу те пруге, колико јој устреба.

Карађорђев споменик.

Како из Београда јављају, ове ће се године у Србији свечано прославити стогодишњица, откако је у Србији заведена стајаћа војска. Образован је нарочити одбор од војних лица и официра, да се у спомен ове прославе подигне и споменик Карађорђу, који је први створио у Србији стајаћу војску. Председник тог одбора је генерал Никодије Стефановић. Од-

бор је тај поднео молбу одбору београдске општине, да се тај споменик „Вожду Карађорђу“ полагне на Великом Калимегдану и то на оном делу, где је Карађорђе 1806. године ушао у београдски град кроз „Сивџир Капију“. Општински одбор града Београда одобрио је ту молбу и тако ће се 29. јуна о. г. положити свечан темељ споменику Великог Вожда Карађорђа.

Арнаутски нападаји на Србе.

Арнаути напали су 30. п. м. на српско село Вучије (кијевска казн), отерали сву стоку и убили четири мештана. Сутра дан, Арнаути су напали село Церово у гостиварској кази, одагнали овце, козе и понели све што се у селу нашло од ма̂ла, а убили су једног старца. Истог дана Арнаути су напали на село Леуново, отерали 300 говеда. Враћајући се из села Арнаута су нашли на галички караван, те му отеше све коње, а 4 путника одведоше собом.

Звер адвокат.

Септембра месеца прошле године дошла је једна богата млада Рускиња у Харков своме адвокату Колишкину у посету. Наједаред је нестаде и нико јој није знао ни трага ни гласа Ових дана пријави један студент, који је становао у истој кући са адвокатом Колишкином, код полиције, да из адвокатовог стана често допиру неки женски гласови, дрека и јауци. Полиција продре у кућу и нађе у једној мрачној, забитој соби, са мало кревета, ону женскињу. Беше гола нага, мршава као дух, а по телу јој се виделе масниће. — Молила је хлеба и воде, јер хоће да умре. Испоставило се даље, да је полудела. Адвокат се изговарао, како је она још пре померила памећу и како је он сам хтео „неговати“. — У самој ствари утврдило се, да је она полудела баш због зверског поступања адвокатовог. Одмах је пренесена у једну болницу за умно оболеле. У адвоката су нађена два вредносна папира на име оне Рускиње, а у вредности од седамдесет хиљада круна.

Напад на Санто Кваранто

Јавили смо већ како је једна разбојничка чета арнаутска напала и опљачкала пристанишну варош турску Санта Кваранта, на јадранском мору. Новије вести јављају да је разбојничка арнаутска чета опљачкала агенцију талијанског бродарског друштва и однели из касе 6000 круна, за тим агенцију грчког бродарског друштва, из које је однела 8000 круна, царинарницу из које је придигла 4000 и пошту, из које је однела 6000 круна. Вођа те разбојничке арнаутске чете је Церуиз Пополу Лимор, који је пре годину дана напао у вароши Аргирокастро управникову палату. Санто-Кваранто је напредно и лепо пристаниште на епирској обали, насељено је већим делом Грцима. — Овај разбојнички напад на једну варош, сведочи најбоље какове су жалосне прилике у Турској.

Испод достојанства

Какву је гадну успомену у земљи оставила влада убијеног португалскога краља Карлоса и министра му Франка, бившега диктатора, види се из овог случаја. У парламенту је један посланик, Алфонз Коста, увредио министре, који су били заједно са Франком на власти. На то га један од бивших министара позове на двобој. Посланик одбије позив, рекавши да се он неће борити ни са једним од њих, него тек са њиховим заменицима. Правда је спора, али достижна.

Ш а л а.

Стражмештар: Које је најлепши тренутак у животу војника? Кад као резервиста пође из касарне кући!

Челично здравље

Из Шопрона јављају, да је онде умро најстарији грађанин у вароши, неки Јозеф Хирш, у стотој години свога живота. Покојник за целог века свога није ни једанпут био болестан. Заиста реткост.

Ј е з у и т а

Један језуита, (ред римокатоличких калуђера) из Парвина буде позван да причести једну седамнајсто годишњу девојку, која је била на смрт болесна. Побожан отац међутим силује јадну девојку. По том побегне у Америку. Упада у очи, да се овакве ствари често дешавају код побожних отаца. Па докле тако? Зар човечанство не зна томе лека?

Један двобој

У Паризу су пре неког времена случајно изроди споречица између једног старијег човека и једног младића, те онај први изазове овог другог на двобој. Међу тим испостави се, да је младић био малољетан, испод двадесет једне године. Углаве, да се двобој одложи док младић не наврши двадесет прву годину. Ових дана је он навршио ту годину, те је одмах био и двобој. Онај старији је био познат као вешт борац. Младић је учио у последње време код једног чувеног учитеља борења. Срећа је била на страни младићевој. У један пар ухвати свога противника не заштићена те му осам палаца зарије сабљу у месо и прободе му плућа. На то овом појури крв на уста. Сав је изглед да ће умрети. И зар се сад зна ко има право? И зар има смисла за сваки спор са људима метати живот на на коцку? То није витештво већ дивљаштво.

Похапшени месари.

Један американски књижевник осртао је у једном роману сву поквареност великих званичних власника, који продају покварено месо. Да је он цртао сушту истину, види се по томе, што је полиција у Чикагу ових дана похапсила осам кланичких власника, јер су покварено место прерађивали у кобасице и конзерве.

Најстарије дрво на свету.

На острву Косу на обалама Мале Азије има један бели јавор, за који се држи да је најстарије дрво на свету. Има му отприлике две хиљаде година. Обим стабла му је десет метара. Сатније гране му се и сад сваког пролећа облаче у зеленило. Неколико дебелих грана морали су ис подупирати Под тим дрветом је, као што се мисли, још отац медицине Хипократ учио своје ученике у своју науци.

Ухваћен убица.

Из Земуна јављају, да је српска полиција у Алексинцу ухватила Чуружана Милоша Мандића, који је ради убиства осуђен на затвор и утекао одатле. Предан је нашој полицији.

ЛИСТАК.

Модерно робље.

Роман
из живота босанских Срба.
Написао
Бошко Петровић.

(Наставак.) (121)

Глас су разнијели млади људи, који су својим пријатељима потајно причали своје љубавне згоде. Причало се о некој кући са два улаза у улици Меденици, гдје су имале тајне рандевуе скоро све госпође виших званичника са младим људима. Једног дана допрла је та фама и до разних бироа земаљске владе, гдје се такође почело спремати на дражи и сласти ових љубавних авантура. Нико, ко је преко мјесеца имао мали сувишак у шпагу. није могао остати равнодушан према овако замамљивим љубавним сластима.

Једног дана пред вече, то је баш било у но зимско доба, када су ноћи најдуже а дани најкраћи, када се у мраку и тами у човјеку попут у дивље звери побуде сви инстинкти и страсти, украде се и сам господин савјетник Улрих из свог бирга ради „приватног посла“ брзо се изгуби у ноћи и мраку али се тамо брже нађе пред дворима с два улаза. Задрхта од помисли на љубавно још незнано уживање: Туђу жену пригрлити у своја наручја и уживати љубавне оргије Закуца алком на дрвеним вратима. Опрезно, и лукаво једна баба отвори врата. Са шапатом се објаснише и разумјеше.

Савјетник Улрих се створи у једној старинској турској кући са неколико ходника и врата. У њему се ускомеша крв и вратио се у сјећање свих авантура лепе младости. Само што се приближио једном ходнику, кроз полутаму угледа младог нагизданог господина у турском одјелу са фесом на глави. Овај је баш опрезно био за собом затворио врата од једне собе Баба се на мах збуни и уздрхта због овог сретања — „чекајте господине, молим господине — одмах“. ... муцаше стара савјетнику Улриху, пипаше по зиду пола тавног ходника, напокон рече: „изволите овамо!“ и у забуни отвори врата од исте собе, из које баш овај час бијаше изашао млади бег.

Савјетник се уком, скамени од упрепашћења Пред њим је стајала његова рођена жена, његова мила Мицика. ....

Фала вели, да је госпођа савјетниковица задрхтала на овој ненадној посјети и лице рукама прикрила, савјетник пак да је крикнуо, пао јој је пред ноге и молио је и преклињао, да му даде поштену ријеч, да ће се одрећи свих страсти, и блудног живота а она му је то обећала, пошто је он то захтијевао, па нека буде мишљаше жена у себи и — измирени се врате кући ...

И ако је о томе ево скоро по године како се то десило, о тој интересантној, пикантној и — огавној афери се још и данас расправља, као да се јуче десила. За госпођу савјетниковицу није важило оно правило: свако чудо за три дана. О њој се непрестано говорило и у све се вјеровало.

Госпођа савјетниковица Улрих је са својих шест удварача, којима када се при поласку кући прикључи муж јој и професор, попунио број осам, остала до свршетка забаве. Ту је распустила своје друштво и остала са својим мужем, оним младим бујним и плећатим подпоручником и професором Франком, који је отпратише до куће.

(Наставиће се.)

Брзојави „Застави“.

Стигли 9. маја

Оставка министара.

Беч. Данас су били посетце код краља министри Еренталл и Шенаи и предали су своје оставке. Краљ их по свој прилици неће уважати.

Сазив српског народно црквеног сабора.

Будимпешта. Администратор Лукијан се данас пре подне саветовао са министром-председником Векерлом, у погледу сазива српског народно-црквеног сабора. — Затим је изјавио новинарима да ће сабор бити сазван почетком идућег месеца.

Одговорни уредник
Константин Брадзаровић.

Т р г о в и н а.

БУДИМПЕШТА, 21. маја 1908. год. (Брзојавни извештај).

Г о т о в а р о б а.

Раж прве каквоће 20 кр. — п до 20 кр. 30 п.
Раж средње каквоће 19 кр. 70 п до 20 кр. — п
Јечам за храну 13 кр. 10 пов до 13 кр. 80 пов.
Јечам за пивско пиво — кр — п. до — кр — п
Зоб прве каквоће 14 кр. 80 п. до 15 кр. 20 п.
Зоб средње каквоће 14 кр. — п. до 14 кр. 80 п.
Кукуруз домаћи 13 кр. 10 пов. до 13 кр. 30 п.

Т е р м и н и.

Жито за октобар 20 кр. 24 пов. до 20 кр. 26 п.
Раж за октобар 1908. 17 кр. 64 п. до 17 кр 66 п.

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

„Задруга за узајамно осигурање мираза у Митровици“, исплатила нам је осигурани мираз, те јој овим изричемо јавно захвалност и уједно препоручујемо исту задругу свима, који себи или својој деци мираз осигурати желе

Мираз се поставља после навршења једне године дана.

Ана Валтер из Митровице; Паулина Турински из Вел. Бечкерека; Јованка Недељковић из Кленка; Марија Живковић из Рајева села; Нића Жарков из Вилова; Никола Линц из Митровице; Георг Бошњак крчмар из Митровице. 585 2—3

Предаја радње.

Услед другог предузећа као компаниста кољан сам своју

радњу предати.

Потребан капитал је мали или добра гаранција.

Драгомир Путић
09 1—1 **Варјаш.**

ЗА МОЈУ ЦИПЕЛАРСКУ РАДЊУ
потребујем

ДВА ПОМОЋНИКА

за женски посао, који морају бити добри радници. Плата добра. Ступити могу одма.

Светозар Банковачки, ципелар
596 2—3 у Иригу Срем.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.